ARREST VAN HET HOF (Eerste kamer)

14 november 2024*

„Prejudiciële verwijzing – Harmonisatie van de wetgevingen – Harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij – Richtlijn 2001/29/EG – Artikel 2 – Reproductierecht – Artikel 5, lid 2, onder a) en b) – Beperkingen en restricties – Billijke compensatie – Rechtstreekse werking – Entiteit die door de staat is belast met de inning en de verdeling van de billijke compensatie – Bijzondere, verder gaande bevoegdheden”

In zaak C-230/23,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door de ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (België) bij beslissing van 16 februari 2023, ingekomen bij het Hof op 13 april 2023, in de procedure

Reprobel CV

tegen

Copaco Belgium NV,

wijst

HET HOF (Eerste kamer),

samengesteld als volgt: T. von Danwitz, vicepresident van het Hof, waarnemend voor de president van de Eerste kamer, A. Arabadjiev en I. Ziemele (rapporteur), rechters,

advocaat-generaal: M. Szpunar,

griffier: A. Lamote, administrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 6 maart 2024,

gelet op de opmerkingen van:

– Reprobel CV, vertegenwoordigd door A. Lambert en J.-F. Puyraimond, advocaten,

– Copaco Belgium NV, vertegenwoordigd door T. van Innis, advocaat,

* Procestaal: Nederlands.

– de Belgische regering, vertegenwoordigd door P. Cottin en C. Pochet als gemachtigden, bijgestaan door S. Depré, G. Ryelandt en J. Van Vyve, advocaten,

– de Franse regering, vertegenwoordigd door E. Timmermans als gemachtigde,

– de Europese Commissie, vertegenwoordigd door F. Ronkes Agerbeek, J. Samnadda en P. J. O. Van Nuffel als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 6 juni 2024,

het navolgende

Arrest

1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB 2001, L 167, blz. 10).

2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen Reprobel CV, een collectieve beheersorganisatie voor rechten van auteurs en uitgevers, die door de Belgische Staat is belast met de inning en verdeling van de vergoeding ter billijke compensatie van auteurs en uitgevers voor reprografische activiteiten, en Copaco Belgium NV (hierna: „Copaco”), een naamloze vennootschap, over de weigering van Copaco om Reprobel de bedragen te betalen die beweerdelijk zouden zijn verschuldigd uit hoofde van deze vergoeding.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

3 In de overwegingen 31, 35 en 38 van richtlijn 2001/29 staat te lezen:

„(31) Er moet een rechtvaardig evenwicht van rechten en belangen worden gewaarborgd tussen de verschillende categorieën rechthebbenden en tussen de verschillende categorieën rechthebbenden en gebruikers van beschermd materiaal. […]

[…]

(35) Rechthebbenden dienen, in bepaalde uitzonderlijke gevallen, een billijke compensatie te ontvangen om hen naar behoren te compenseren voor het gebruik van hun beschermde werken of ander beschermd materiaal. Bij de bepaling van de vorm, de modaliteiten en het mogelijke niveau van die billijke compensatie moet rekening worden gehouden met de bijzondere omstandigheden van elk geval. Bij de beoordeling van deze omstandigheden zou een zinvol criterium worden gevormd door het mogelijke nadeel voor de rechthebbenden als resultaat van de betreffende handeling. In gevallen waarin de rechthebbenden reeds betaling in een andere vorm hebben ontvangen, bijvoorbeeld als onderdeel van een licentierecht, is eventueel geen specifieke of afzonderlijke betaling nodig. Bij de bepaling van het niveau van de billijke compensatie dient ten volle rekening

te worden gehouden met de mate waarin gebruik wordt gemaakt van de in deze richtlijn bedoelde technische voorzieningen. In bepaalde situaties waar de schade voor de rechthebbende minimaal zou zijn, is het mogelijk dat geen betalingsverplichting ontstaat.

[...]

(38) Het moet de lidstaten worden toegestaan om ten aanzien van bepaalde vormen van reproductie van geluidsmateriaal, beeldmateriaal en audiovisueel materiaal voor privégebruik, in een beperking of restrictie op het reproductierecht te voorzien, welke gepaard gaat met een billijke compensatie. Dit kan de invoering of verdere toepassing omvatten van vergoedingsstelsels om het nadeel voor de rechthebbenden te compenseren. [...]"

4 Artikel 2 („Reproductierecht") van deze richtlijn luidt als volgt:

„De lidstaten voorzien ten behoeve van:

a) auteurs, met betrekking tot hun werken,

b) uitvoerend kunstenaars, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitvoeringen,

c) producenten van fonogrammen, met betrekking tot hun fonogrammen,

d) producenten van de eerste vastleggingen van films, met betrekking tot het origineel en de kopieën van hun films, en

e) omroeporganisaties, met betrekking tot de vastleggingen van hun uitzendingen, ongeacht of deze uitzendingen via de ether of per draad plaatsvinden, uitzendingen per kabel of satelliet daaronder begrepen,

in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van dit materiaal, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden."

5 Artikel 5 („Beperkingen en restricties") van die richtlijn bepaalt in lid 2:

„De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op het in artikel 2 bedoelde reproductierecht stellen ten aanzien van:

a) de reproductie op papier of een soortgelijke drager, met behulp van een fotografische techniek of een andere werkwijze die een soortgelijk resultaat oplevert, met uitzondering van bladmuziek, op voorwaarde dat de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen;

b) de reproductie, op welke drager dan ook, door een natuurlijke persoon voor privégebruik gemaakt, en zonder enig direct of indirect commercieel oogmerk, mits de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen waarbij rekening wordt gehouden met het al dan niet toepassen van de in artikel 6 bedoelde technische voorzieningen op het betrokken werk of het betrokken materiaal;

[...]"

Belgisch recht

6 Artikel 59 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (*Belgisch Staatsblad*, 27 juli 1994, blz. 19297), in de op het hoofdgeding toepasselijke versie (hierna: „auteurswet"), bepaalde:

„De auteurs en de uitgevers van werken die op een grafische of soortgelijke drager zijn vastgelegd, hebben recht op een vergoeding voor de reproductie van die werken, ook wanneer die reproductie plaatsvindt onder de voorwaarden bepaald in de artikelen 22, § 1, 4° en 4°bis [...].

De vergoeding wordt betaald door de fabrikant, de invoerder of de intracommunautaire koper van de apparaten waarmee de beschermde werken gereproduceerd kunnen worden, op de datum waarop die apparaten op het nationale grondgebied in de handel worden gebracht."

7 In artikel 60 van de auteurswet werd bepaald:

„Bovendien moeten de natuurlijke personen of de rechtspersonen die kopieën van werken vervaardigen, een vergoeding betalen die evenredig is aan het aantal vervaardigde kopieën of, desgevallend, met décharge van eerstgenoemden, door hen die onder bezwarende titel of gratis een reproductieapparaat ter beschikking stellen van anderen."

8 Artikel 60 bis van de auteurswet luidde als volgt:

„De in het kader van dit hoofdstuk door de Koning aangewezen vennootschap voor het beheer van de rechten kan de nodige inlichtingen voor het uitvoeren van haar opdracht in naleving van artikel 78 bekomen bij:

– de Administratie der Douane en Accijnzen met toepassing van artikel 320 van de algemene wet inzake douane en accijnzen van 18 juli 1977, vervangen bij de wet van 27 december 1993;

– de Administratie van de [belasting over de toegevoegde waarde (btw)] met toepassing van artikel 93 bis van het btw-wetboek van 3 juli 1969;

– en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid in toepassing van de wet van 15 januari 1990 houdende oprichting en organisatie van een Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid.

Onverminderd artikel 78 kan de aangewezen vennootschap voor het beheer van de rechten inlichtingen doorgeven aan de Administratie der Douane en Accijnzen en Btw-Administratie op hun verzoek. Onverminderd artikel 78 kan de aangewezen vennootschap voor het beheer van de rechten inlichtingen doorgeven aan en krijgen van:

– de dienst Controle en Bemiddeling en van de [Federale Overheidsdienst (FOD)] Economie;

– de vennootschappen voor het beheer van de rechten die een gelijkaardige activiteit uitoefenen in het buitenland, mits wederkerigheid."

9 Artikel 61 van de auteurswet luidde:

„De Koning bepaalt bij een in Ministerraad overlegd besluit het bedrag van de in de artikelen 59 en 60 bedoelde vergoedingen. De vergoeding bedoeld in artikel 60 kan worden aangepast naargelang van de betrokken sectoren.

Hij bepaalt de nadere regels voor de inning en verdeling van en de controle op die vergoedingen, alsmede het tijdstip waarop ze verschuldigd zijn.

Onverminderd het bepaalde in internationale overeenkomsten worden de in de artikelen 59 en 60 bedoelde vergoedingen in gelijke delen toegewezen aan de auteurs en de uitgevers.

Overeenkomstig de voorwaarden en de nadere regels die Hij stelt, belast Hij een vennootschap die representatief is voor alle vennootschappen voor het beheer van de rechten met de inning en de verdeling van de vergoeding."

10 De bedragen van de forfaitaire vergoeding en van de evenredige vergoeding, bedoeld in respectievelijk de artikelen 59 en 60 van de auteurswet, zijn vastgesteld bij het koninklijk besluit van 30 oktober 1997 betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privégebruik of didactisch gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (*Belgisch Staatsblad*, 7 november 1997, blz. 29874).

11 Artikel 7 van dit koninklijk besluit bepaalt:

„§ 1. De bijdrageplichtigen verstrekken maandelijks een aangifte aan de beheersvennootschap voor de twintigste dag volgend op de maand waarop de aangifte betrekking heeft.

§ 2. De aangifte bedoeld in § 1 bevat de gegevens op grond waarvan de bijdrageplichtige kan worden geïdentificeerd en vermeldt het aantal apparaten, alsook de eigenschappen ervan, teneinde het bedrag te kunnen vaststellen van de forfaitaire vergoeding betreffende de apparaten die tijdens de periode waarop de aangifte betrekking heeft, op het nationale grondgebied in de handel worden gebracht.

[...]"

12 Artikel 1 van het koninklijk besluit van 15 oktober 1997 tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd (*Belgisch Staatsblad*, 7 november 1997, blz. 29873), bepaalt:

„De burgerlijke vennootschap onder de vorm van een coöperatieve vennootschap met beperkte aansprakelijkheid ‚Reprobel' [...] wordt belast met de inning en de verdeling van de rechten op vergoeding bedoeld in de artikelen 59 tot 61 van de [auteurswet]."

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

13 Als distributeur van IT-producten voor ondernemingen en consumenten verkoopt Copaco ook reproductieapparatuur, zoals fotokopieerapparaten en scanners. Tot eind 2016 was zij Reprobel om die reden forfaitaire vergoedingen verschuldigd voor de reproductie van door auteursrechten of naburige rechten beschermde werken (hierna: „vergoedingen ter billijke compensatie").

14 Aangezien Copaco van mening was dat het Hof in zijn arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), had geoordeeld dat artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 zich verzette tegen het „forfaitaire" gedeelte van het vergoedingsstelsel waarin de Belgische vergoedingsregeling inzake billijke compensatie voorzag, heeft zij de betaling opgeschort van de facturen die Reprobel met betrekking tot deze vergoeding had uitgereikt voor de periode van november 2015 tot en met januari 2017. Zij beriep zich op de

rechtstreekse werking van deze bepaling en wees erop dat de opschorting van die betaling zou duren totdat de bepalingen van die regeling in overeenstemming waren gebracht met die van richtlijn 2001/29.

15 In maart 2017 is een nieuwe vergoedingsregeling inzake billijke compensatie in werking getreden.

16 Op 16 december 2020 heeft Reprobel Copaco gedagvaard voor de ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Dendermonde (België), die om redenen van territoriale bevoegdheid de zaak bij tussenvonnis van 4 maart 2022 heeft verwezen naar de ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (België), de verwijzende rechter.

17 De verwijzende rechter merkt op dat uit het arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), blijkt dat de nadere regels van de Belgische vergoedingsregeling inzake billijke compensatie die aan de orde waren in de zaak die tot dat arrest heeft geleid, althans gedeeltelijk in strijd waren met richtlijn 2001/29, aangezien de billijke compensatie van artikel 5, lid 2, onder b), van die richtlijn geen weerklank had gevonden in die regeling, die tot en met 29 december 2016 voorzag in forfaitaire vergoedingen zonder objectief kwantitatief verband met het daadwerkelijke gebruik van de reproductieapparaten, zodat het risico bestond dat deze vergoedingen meer dan een louter vergoedend karakter hadden.

18 Hij wijst erop dat het Hof in het arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), de beperkingen of restricties heeft uitgelegd die een lidstaat krachtens artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 in zijn nationale wetgeving kan stellen en die niet waren opgenomen in de Belgische vergoedingsregeling inzake billijke compensatie die tot 29 december 2016 van kracht was. Het Hof heeft met name geoordeeld dat deze regeling niet in overeenstemming was met die bepaling. In dit verband heeft het opgemerkt dat deze regeling het bedrag van de forfaitaire vergoeding enkel afhankelijk stelde van het aantal kopieën per minuut dat met de betrokken fotokopieerapparaten kon worden gemaakt; dat zij voorzag in de betaling, althans gedeeltelijk, van deze vergoedingen op basis van de schade die de onrechtmatige reproducties konden berokkenen aan de betrokken auteurs; dat de vergoedingen al dan niet gedeeltelijk werden toegekend aan andere personen dan de auteurs; dat een vergoeding werd verlangd van personen die fotokopieerapparaten ter beschikking stellen van identificeerbare gebruikers en dat zij voorzag in een stelsel die tot overcompensatie van de begunstigden van de vergoedingen kon leiden door zowel een forfaitaire vergoeding als een evenredige vergoeding op te leggen, zonder terugbetalingsmechanismen.

19 Deze rechter wijst er tevens op dat wanneer een richtlijnconforme uitlegging niet mogelijk is, de nationale bepalingen moeten wijken voor de bepalingen van de betrokken richtlijn. Hij stelt evenwel vast dat de partijen in het bij hem aanhangige geding het niet eens zijn over de voorwaarden die daartoe dienen te zijn vervuld.

20 Volgens Copaco heeft artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 rechtstreekse werking en kan het worden ingeroepen tegen Reprobel, die als een overheidsinstantie moet worden beschouwd wegens de haar door de staat opgedragen taak om vergoedingen ter billijke compensatie te innen en te verdelen.

21 Reprobel betwist daarentegen het onvoorwaardelijke, duidelijke en nauwkeurige karakter van artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29, aangezien het de lidstaten vrijstaat om naar eigen goeddunken de in deze bepaling genoemde beperkingen en restricties vast te stellen en het aan hen staat om het billijke karakter van de in artikel 5, lid 2, van deze richtlijn bedoelde compensatie te bepalen.

22 Reprobel is voorts van mening dat richtlijn 2001/29 haar niet kan worden tegengeworpen omdat zij een privaatrechtelijke vereniging is.

23 In deze omstandigheden heeft de ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

„1) Is een entiteit, zoals Reprobel, in de mate dat ze door de Staat via een Koninklijke opdracht werd belast met de inning en de verdeling van de bij de Staat vastgestelde billijke compensatie(s) in de zin van artikel 5 lid 2 a en b van richtlijn 2001/29, en waarover de Staat toezicht uitoefent, een entiteit tegen wie een particulier, voor zijn verweer, de strijdigheid met het Unierecht kan inroepen van een nationale norm die deze entiteit aan deze particulier wenst op te leggen?

2) Is het bij de beantwoording van deze vraag van belang dat het door de Staat op deze entiteit uitgeoefend toezicht onder meer inhoudt:

– de verplichting voor deze entiteit om steeds een kopie van zijn verzoek om gegevens aan de vergoedingsplichtigen, nodig zowel voor de inning als voor de verdeling van de vergoeding voor reprografie, toe te zenden aan de bevoegde minister, zodanig dat hij op de hoogte kan blijven van de wijze waarop de entiteit het recht op toezicht uitoefent en kan uitmaken of het raadzaam is om door middel van een ministerieel besluit de inhoud, het aantal en de frequentie van de verzoeken om gegevens op zodanige wijze te bepalen dat zij de activiteiten van de ondervraagde personen niet meer dan nodig hinderen;

– de verplichting voor de entiteit om een beroep te doen op de vertegenwoordiger van de Minister om een verzoek om gegevens, nodig voor de inning van de evenredige vergoeding voor reprografie, te verzenden aan de vergoedingsplichtigen, aan de dealers, ongeacht of zij groothandelaar of kleinhandelaar zijn, aan de leasingbedrijven of aan de bedrijven voor onderhoud van apparaten, indien de vergoedingsplichtige niet aan de inning heeft meegewerkt, met dien verstande dat de entiteit tevens de verplichting heeft een kopie van dit verzoek aan de bevoegde minister te zenden zodanig dat die de inhoud, het aantal en de frequentie van de verzoeken op zodanige wijze kan bepalen dat zij de activiteiten van de ondervraagde personen niet meer dan nodig hinderen;

– de verplichting voor de entiteit om de verdelingsregels inzake de vergoeding voor reprografie, alsook elke wijziging die het daarin aanbrengt, ter goedkeuring voor te leggen aan de bevoegde minister;

– de verplichting voor de entiteit om het door hem opgestelde aangifteformulier ter goedkeuring voor te leggen aan de bevoegde minister, zonder dewelke het niet kan worden uitgereikt?

3) Is het bij de beantwoording van de vraag tevens van belang dat de entiteit beschikt over de navolgende bevoegdheden?

– de bevoegdheid om alle gegevens op te vragen die nodig zijn voor de inning van de vergoeding voor reprografie bij alle personen die vergoedingsplichtigen, bijdrageplichtigen, dealers, ongeacht of zij groothandelaar of kleinhandelaar zijn, leasingbedrijven en bedrijven voor onderhoud van apparaten zijn. Waarbij elk verzoek steeds verplicht moet gebeuren met vermelding van de strafsancties die gelden ingeval de opgelegde termijn niet in acht wordt genomen of onvolledige of onjuiste gegevens worden verstrekt;

– de bevoegdheid om alle vergoedingsplichtigen te verzoeken alle gegevens betreffende de gekopieerde werken te verstrekken die nodig zijn voor de verdeling van de vergoeding voor reprografie;

– de bevoegdheid om alle nodige inlichtingen voor het uitvoeren van haar opdracht te bekomen bij de Administratie der Douane en Accijnzen, de Administratie van de btw en de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid?

4) Heeft artikel 5, lid 2, onder a) en onder b), van richtlijn 2001/29 rechtstreekse werking?

5) Dient een nationale rechter op verzoek van een particulier een nationale norm buiten toepassing te laten wanneer deze door de Staat opgelegde norm strijdig is met voornoemd artikel 5 a) en b) van richtlijn 2001/29, meer bepaald omdat die norm in strijd met voornoemd artikel deze particulier verplicht heffingen te betalen?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste, tweede en derde vraag

24 Met zijn eerste, tweede en derde vraag, die samen moeten worden onderzocht, wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat een particulier bij de nationale rechter aan een entiteit die door een lidstaat is belast met de inning en verdeling van de billijke compensaties die overeenkomstig deze bepaling zijn vastgesteld, kan tegenwerpen dat de nationale regeling die in deze compensaties voorziet in strijd is met het Unierecht, wanneer een dergelijke entiteit een taak van algemeen belang vervult, onder toezicht staat van die lidstaat en voor de vervulling van deze taak over bijzondere bevoegdheden beschikt die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden.

25 Vooraf zij opgemerkt dat uit het in de verwijzingsbeslissing uiteengezette nationale rechtskader dat op het hoofdgeding van toepassing is, blijkt dat Reprobel de rechtsvorm heeft van een privaatrechtelijke coöperatieve vennootschap, waarin de Belgische Staat niet is vertegenwoordigd.

26 Volgens vaste rechtspraak kunnen particulieren zich evenwel rechtstreeks op onvoorwaardelijke en voldoende nauwkeurige bepalingen van een richtlijn beroepen, niet alleen tegenover lidstaten en hun instanties stricto sensu, maar met name ook tegenover lichamen of entiteiten die onder gezag of toezicht staan van een overheidsinstantie, een taak van algemeen belang vervullen en over bijzondere bevoegdheden beschikken die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden. Dergelijke lichamen of entiteiten onderscheiden zich van particulieren en moeten worden gelijkgesteld met de staat, hetzij omdat zij publiekrechtelijke rechtspersonen zijn die deel uitmaken van de staat in ruime zin, hetzij

omdat zij onder gezag of toezicht staan van een overheidsinstantie, hetzij omdat een dergelijke instantie hun een taak van algemeen belang heeft toevertrouwd en hun daartoe die bijzondere bevoegdheden heeft verleend (zie in die zin arresten van 12 juli 1990, Foster e.a., C-188/89, EU:C:1990:313, punt 20, en 10 oktober 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, punten 33 en 34).

27 Het Hof heeft in dit verband gepreciseerd dat de voorwaarden dat het betrokken lichaam, respectievelijk, onder gezag of toezicht staat van de staat en over bijzondere bevoegdheden beschikt die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden, niet cumulatief gelden (arrest van 10 oktober 2017, Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, punt 28).

28 In casu blijkt uit het dossier waarover het Hof beschikt dat Reprobel geen publiekrechtelijk lichaam is en evenmin onder zeggenschap staat van de Belgische Staat. Bijgevolg moet worden nagegaan of zij taken van algemeen belang vervult en hiertoe beschikt over bijzondere bevoegdheden die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden.

29 Wat, in de eerste plaats, overeenkomstig de in punt 26 van het onderhavige arrest aangehaalde rechtspraak de voorwaarde inzake de vervulling van een taak van algemeen belang betreft, is Reprobel bij het koninklijk besluit van 15 oktober 1997 tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd, belast met de inning en verdeling van de in de artikelen 59 tot en met 61 van de auteurswet vastgestelde vergoedingen ter billijke compensatie.

30 In dit verband zij eraan herinnerd dat de lidstaten krachtens artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 in hun respectieve rechtsorden mogen voorzien in de in die bepaling vermelde beperkingen op het reproductierecht en dat zij in dat geval gehouden zijn te voorzien in een billijke compensatie en in een stelsel voor de financiering daarvan (zie in die zin arrest van 23 november 2023, Seven.One Entertainment Group, C-260/22, EU:C:2023:900, punt 23).

31 Voorts heeft het Hof, wat de vorm, de modaliteiten en het niveau van de billijke compensatie betreft, geoordeeld dat deze compensatie en dus het stelsel waarop zij berust alsook haar niveau verband moeten houden met de schade die de rechthebbenden lijden ten gevolge van het kopiëren voor privégebruik (arresten van 22 september 2016, Microsoft Mobile Sales International e.a., C-110/15, EU:C:2016:717, punt 28, en 24 maart 2022, Austro-Mechana, C-433/20, EU:C:2022:217, punt 49).

32 Het Hof heeft zich ook uitgesproken over de nadere regels voor de inning en verdeling van de vergoedingen ter billijke compensatie waarin de Belgische regeling voorziet. Zo heeft het geoordeeld dat de billijke compensatie van artikel 5, lid 2, onder b), van richtlijn 2001/29 betrekking heeft op reproducties die zijn gemaakt op welke drager dan ook en met behulp van om het even welke techniek, dit wil zeggen dat deze compensatie wordt gedragen door alle gebruikers van apparaten, dragers of diensten waarmee dergelijke reproducties kunnen worden gemaakt of die dergelijke reproducties bevatten, waarbij deze gebruikers aanspraak kunnen maken op de in die bepaling gestelde beperkingen (zie in die zin arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, punten 30-34).

33 Voorts heeft het Hof geoordeeld dat de billijke compensatie in beginsel bestemd is om de schade te vergoeden die door daadwerkelijk gemaakte reproducties is berokkend en dat degene die de reproducties heeft gemaakt in beginsel de daarmee gepaard gaande schade moet vergoeden,

namelijk door de compensatie te financieren die aan de rechthebbende zal worden betaald. Gelet op de praktische moeilijkheden om de gebruikers te identificeren, kunnen de lidstaten voorzien in een stelsel waarbij deze compensatie ten laste komt van de personen die over installaties, apparaten en dragers voor digitale reproductie beschikken, die deze ter beschikking stellen van de gebruikers of aan hen reproductiediensten verlenen, en die de financiële last ervan doorberekenen aan de eindgebruikers (zie in die zin arrest van 12 november 2015 Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, punten 69 en 70).

34 Zoals de advocaat-generaal in punt 40 van zijn conclusie in de onderhavige zaak in essentie heeft opgemerkt, zou het in dit verband voor de houder van het reproductierecht immers zeer moeilijk zijn om dat recht te doen gelden ten aanzien van handelingen die de gebruikers in de privésfeer verrichten. De invoering van de in artikel 5, lid 2, van richtlijn 2001/29 opgenomen beperkingen van dit recht zorgt er dus voor dat de rechthebbenden inkomsten kunnen genieten die zeer moeilijk rechtstreeks van de gebruikers zouden kunnen worden verkregen.

35 Volgens de Belgische regeling ontvangen de houders van auteursrechten en naburige rechten uit hoofde van deze beperkingen een compensatie voor de geleden schade, bestaande uit een op forfaitaire wijze berekend gedeelte (vastgesteld vóór het maken van de reproducties) en uit een evenredige vergoeding (vastgesteld ná het maken van de reproducties). Die compensatie wordt gefinancierd door de vergoedingen die worden betaald door alle kopers van apparaten en dragers die kunnen dienen om werken te kopiëren of alle ontvangers van reproductiediensten die voor deze beperkingen in aanmerking komen. De inning van een dergelijke vergoeding en de uitkering van de billijke compensatie aan de rechthebbenden vormen derhalve een taak van algemeen belang.

36 In dit verband moet het standpunt van de Franse regering dat Reprobel geen taak van algemeen belang vervult, maar uitsluitend optreedt in het particuliere belang van de houders van auteursrechten en naburige rechten, worden verworpen. Met de taak die is toevertrouwd aan een entiteit die is belast met de inning en verdeling van de vergoeding ter billijke compensatie, geeft een lidstaat immers uitvoering aan de resultaatsverplichting die krachtens artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 op hem rust, namelijk de verplichting om ten behoeve van de rechthebbenden te zorgen voor een daadwerkelijke inning van een billijke compensatie die ertoe strekt een rechtvaardig evenwicht tussen de betrokken belangen te bewaren, hetgeen volledig in het algemeen belang is (zie in die zin arrest van 8 september 2022, Ametic, C-263/21, EU:C:2022:644, punt 69).

37 Wat in de tweede plaats de beoordeling van de bevoegdheden van een entiteit als Reprobel betreft, zij er om te beginnen aan herinnerd dat zij de enige entiteit is die belast is met de inning en verdeling van de vergoeding ter billijke compensatie als bedoeld in de artikelen 59 tot en met 61 van de auteurswet.

38 Zoals de advocaat-generaal in punt 45 van zijn conclusie in essentie heeft benadrukt, blijkt in dit verband uit het dossier waarover het Hof beschikt dat Reprobel bijzondere bevoegdheden heeft gekregen die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden, met name het recht om van de fabrikanten en distributeurs van apparaten en dragers voor het kopiëren van werken de vergoedingen ter billijke compensatie te eisen.

39 Een entiteit als Reprobel die gerechtigd is om de vergoeding ter billijke compensatie te innen, kan namelijk van rechtswege betaling van deze vergoeding vorderen van eenieder die behoort tot de – in de nationale regeling abstract gedefinieerde – kring van tot betaling gehouden personen.

40 In dit verband is het door Reprobel en de Belgische regering aangevoerde feit dat de overheid, en niet deze entiteit, het bedrag van die vergoeding vaststelt, irrelevant. Het vervullen van taken van algemeen belang houdt namelijk niet in dat de entiteit die deze taken vervult zelf alle aspecten daarvan bepaalt of dat de bevoegdheden waarover zij daartoe beschikt, discretionair moeten zijn. Dat een overheidsinstantie het kader schept voor het optreden van een entiteit die belast is met een taak van algemeen belang, bevestigt overigens des te meer dat deze entiteit namens de staat handelt en er een emanatie van vormt.

41 Bovendien beschikt Reprobel, zoals blijkt uit de verwijzingsbeslissing, over een aantal specifieke bevoegdheden, met name op het gebied van verzoeken om informatie, teneinde de aan haar toevertrouwde taak van algemeen belang te kunnen vervullen.

42 Ten eerste heeft zij het recht om zowel de tot voldoening van de vergoeding ter billijke compensatie gehouden personen als andere entiteiten die actief zijn op de markt voor kopieerapparatuur, zoals ondernemingen die zich bezighouden met het onderhoud daarvan, te verzoeken om, op straffe van strafrechtelijke sancties, alle informatie te verstrekken die nodig is om vast te stellen welke entiteiten tot voldoening van de vergoeding gehouden zijn en welke bedragen zij verschuldigd zijn. Een dergelijke bevoegdheid moet worden geacht verder te gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden.

43 In deze context is het door Reprobel en de Belgische regering aangevoerde punt dat deze vennootschap niet bevoegd is om sancties op te leggen aan personen die hun informatieverplichting jegens haar niet nakomen, irrelevant. De niet-nakoming van deze verplichting kan volgens de gegevens in de verwijzingsbeslissing namelijk worden bestraft met strafrechtelijke sancties, die naar hun aard alleen door een rechterlijke instantie kunnen worden opgelegd. Het bestaan zelf van deze sancties getuigt dus van het bijzondere karakter van de aan Reprobel verleende bevoegdheden.

44 Ten tweede blijkt uit het dossier waarover het Hof beschikt dat Reprobel bevoegd is om bij de douane-, belasting- en socialezekerheidsautoriteiten de informatie op te vragen die zij voor de vervulling van haar taken nodig heeft. Een dergelijke bevoegdheid vormt, onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten verificaties, een bevoegdheid die verder gaat dan de bevoegdheden die voortvloeien uit de regels die gelden in de betrekkingen tussen particulieren. Informatie over het aantal ingevoerde apparaten of dragers voor het kopiëren van werken of over de omzet van de fabrikanten of distributeurs van dergelijke apparaten en dragers wordt namelijk in beginsel niet meegedeeld aan entiteiten die niet over een dergelijke bevoegdheid beschikken.

45 Gelet op een en ander moet op de eerste, de tweede en de derde vraag worden geantwoord dat artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat een particulier bij de nationale rechter aan een entiteit die door een lidstaat is belast met de inning en verdeling van de billijke compensaties die overeenkomstig deze bepaling zijn vastgesteld, kan tegenwerpen dat de nationale regeling die in deze compensaties voorziet in strijd is met Unierechtelijke bepalingen die rechtstreekse werking hebben, wanneer een dergelijke entiteit voor de vervulling van deze taak van algemeen belang over bijzondere bevoegdheden beschikt die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden.

Vierde en vijfde vraag

46 Met zijn vierde en vijfde vraag wenst de verwijzende rechter in essentie te vernemen of artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat het rechtstreekse werking heeft, zodat een particulier zich bij onjuiste omzetting van deze bepaling daarop kan beroepen om de toepassing te verhinderen van nationale regels die hem verplichten om een vergoeding ter billijke compensatie te betalen die in strijd met deze bepaling is opgelegd.

47 Vooraf zij eraan herinnerd dat volgens vaste rechtspraak van het Hof in alle gevallen waarin de bepalingen van een richtlijn inhoudelijk gezien onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig zijn, particulieren zich voor de nationale rechter op die bepalingen kunnen beroepen tegenover de staat, wanneer deze heeft verzuimd de richtlijn tijdig in nationaal recht om te zetten, of dit op onjuiste wijze heeft gedaan (arrest van 6 november 2018, Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, punt 63 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

48 Dienaangaande heeft het Hof gepreciseerd dat een Unierechtelijke bepaling onvoorwaardelijk is wanneer zij een verplichting oplegt die aan geen enkele voorwaarde is gebonden en die voor haar uitvoering of werking niet afhangt van een handeling van de instellingen van de Unie of van de lidstaten, en voldoende nauwkeurig is om door een justitiabele te kunnen worden ingeroepen en door de rechter te kunnen worden toegepast wanneer de erin vervatte verplichting in ondubbelzinnige bewoordingen is geformuleerd [arrest van 8 maart 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Rechtstreekse werking), C-205/20, EU:C:2022:168, punt 18].

49 In casu betogen Reprobel en de Belgische en de Franse regering dat, gelet op de ruime beoordelingsmarge waarover de lidstaten beschikken bij het organiseren van het stelsel van billijke compensatie als bedoeld in artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 alsook van de financiering daarvan, deze bepaling onvoldoende onvoorwaardelijk en nauwkeurig is om er krachtens de hierboven aangehaalde rechtspraak van het Hof rechtstreekse werking aan toe te kennen.

50 Het Hof heeft reeds gepreciseerd dat, ook al laat een richtlijn de lidstaten een zekere beoordelingsmarge bij de vaststelling van de uitvoeringsmaatregelen daarvoor, een bepaling van deze richtlijn niettemin als onvoorwaardelijk en nauwkeurig kan worden beschouwd indien zij de lidstaten in ondubbelzinnige bewoordingen een nauwkeurige resultaatsverplichting oplegt waaraan geen voorwaarde is verbonden met betrekking tot de toepassing van de daarin vervatte regel [arrest van 8 maart 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Rechtstreekse werking), C-205/20, EU:C:2022:168, punt 19].

51 In dit verband zij eraan herinnerd dat het voorrangsbeginsel de nationale rechter die in het kader van zijn bevoegdheid belast is met de toepassing van de bepalingen van het Unierecht, de verplichting oplegt om, wanneer de nationale regelgeving niet in overeenstemming met de vereisten van het Unierecht kan worden uitgelegd, de volle werking van de vereisten van dat recht in het bij hem aanhangige geding te verzekeren door zo nodig op eigen gezag elke, zelfs latere, nationale regeling of praktijk buiten toepassing te laten die in strijd is met een bepaling van het Unierecht met rechtstreekse werking, zonder dat hij de voorafgaande opheffing van die nationale regeling of praktijk via de wetgeving of enige andere constitutionele procedure hoeft te vragen of af te wachten [arrest van 8 maart 2022, Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Rechtstreekse werking), C-205/20, EU:C:2022:168, punt 37].

52 Wat de vraag betreft of artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 onvoorwaardelijk en voldoende nauwkeurig is, worden bij het daartoe te verrichten onderzoek met name drie aspecten betrokken, te weten wie de begunstigden van de in die bepaling bedoelde bescherming zijn, wat de inhoud van deze bescherming is en wie de genoemde bescherming verschuldigd is (zie naar analogie arrest van 6 september 2018, Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, punt 56).

53 In dit verband heeft het Hof reeds geoordeeld dat artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 de lidstaten die ervoor kiezen om beperkingen of restricties op het reproductierecht toe te passen, concrete verplichtingen oplegt om ervoor te zorgen dat de rechthebbenden een billijke compensatie ontvangen (zie in die zin arresten van 21 oktober 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punt 36, en 22 september 2016, Microsoft Mobile Sales International e.a., C-110/15, EU:C:2016:717, punt 25).

54 Het is juist dat de lidstaten niet verplicht zijn om de beperkingen als bedoeld in artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 in hun nationale recht op te nemen (zie in die zin arresten van 21 april 2016, Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, punt 18, en 22 september 2016, Microsoft Mobile Sales International e.a., C-110/15, EU:C:2016:717, punt 27 en aldaar aangehaalde rechtspraak). Indien zij dit wel doen, moeten zij echter ook voorzien in de betaling van een billijke compensatie aan de auteurs die door de toepassing van deze beperkingen worden benadeeld (zie in die zin arrest van 21 oktober 2010, Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punt 36) en rekening houden met de uit de uitlegging van die bepaling voortvloeiende voorwaarden met betrekking tot de structuur en het niveau van deze compensatie.

55 Hiertoe behoren de voorwaarden die het Hof heeft vastgesteld in het arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), met betrekking tot de wijze van berekening van de vergoeding ter billijke compensatie. In dat arrest, waarnaar de verwijzende rechter verwijst, heeft het Hof geoordeeld dat artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 de lidstaten weliswaar de mogelijkheid laat om de wijze van financiering en inning van de billijke compensatie en het niveau van deze compensatie te bepalen, maar dat een stelsel dat een forfaitaire vergoeding (vastgesteld vóór het maken van de reproducties) en een evenredige vergoeding (vastgesteld ná het maken van de reproducties) combineert, in zijn geheel beschouwd, de inning mogelijk moet maken van een vergoeding uit hoofde van de billijke compensatie waarvan het bedrag in essentie overeenkomt met de schade die de rechthebbenden daadwerkelijk hebben geleden. Om te voldoen aan deze voorwaarde, moet een dergelijk stelsel met name terugbetalingsmechanismen omvatten om elke situatie van overcompensatie te corrigeren die in strijd zou zijn met het in overweging 31 van richtlijn 2001/29 gestelde vereiste om een rechtvaardig evenwicht te waarborgen tussen de rechthebbenden en de gebruikers van beschermd materiaal, en dus met artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 (zie in die zin arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, punten 83-86).

56 Wat in het bijzonder de inhoud betreft van de rechten die voortvloeien uit de bepalingen van richtlijn 2001/29 die rechtstreekse werking kunnen hebben, volgt uit de rechtspraak van het Hof dat particulieren het recht hebben om de financiële last van een vergoeding ter billijke compensatie niet te dragen wanneer deze wordt geïnd in strijd met de beginselen die volgens de rechtspraak van het Hof voortvloeien uit artikel 5, lid 2, onder a) en b), van deze richtlijn (zie in die zin arresten van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, punten 85-87, en 22 september 2016, Microsoft Mobile Sales International e.a., C-110/15,

EU:C:2016:717, punten 37, 54 en 55). Zo heeft het Hof uitdrukkelijk gewezen op de noodzaak om in het stelsel van billijke compensatie te voorzien in een recht op terugbetaling van een vergoeding die ten onrechte is geïnd voor de financiering van die compensatie.

57 Aangezien de in het hoofdgeding aan de orde zijnde nationale regeling onverenigbaar is met artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29, zoals in essentie volgt uit het arrest van 12 november 2015, Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), moet in casu de verwijzende rechter bij wie een geding aanhangig is over de opschorting, door een particulier, van de betaling van de door die regeling vereiste vergoeding ter billijke compensatie, de volle werking van die bepaling waarborgen door die nationale regeling buiten toepassing te laten voor de beslechting van het bij hem aanhangige geding.

58 Gelet op een en ander moet op de vierde en de vijfde vraag worden geantwoord dat artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat het rechtstreekse werking heeft, zodat een particulier zich bij onjuiste omzetting van deze bepaling daarop kan beroepen om de toepassing te verhinderen van nationale regels die hem verplichten om een vergoeding ter billijke compensatie te betalen die in strijd met deze bepaling is opgelegd.

Kosten

59 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechter over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Eerste kamer) verklaart voor recht:

1) Artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij

moet aldus worden uitgelegd dat

een particulier bij de nationale rechter aan een entiteit die door een lidstaat is belast met de inning en verdeling van de billijke compensaties die overeenkomstig deze bepaling zijn vastgesteld, kan tegenwerpen dat de nationale regeling die in deze compensaties voorziet in strijd is met Unierechtelijke bepalingen die rechtstreekse werking hebben, wanneer een dergelijke entiteit voor de vervulling van deze taak van algemeen belang over bijzondere bevoegdheden beschikt die verder gaan dan die welke voortvloeien uit de regels die in de betrekkingen tussen particulieren gelden.

2) Artikel 5, lid 2, onder a) en b), van richtlijn 2001/29

moet aldus worden uitgelegd dat

het rechtstreekse werking heeft, zodat een particulier zich bij onjuiste omzetting van deze bepaling daarop kan beroepen om de toepassing te verhinderen van nationale regels die hem verplichten om een vergoeding ter billijke compensatie te betalen die in strijd met deze bepaling is opgelegd.

von Danwitz Arabadjiev Ziemele

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 14 november 2024.

De griffier
A. Calot Escobar

De president
K. Lenaerts